

به نام آنکه علم را آفرید

نام سازنده: مهدی نجفی

موضوع: محصول برنج

photo : Mostafa Hassanzadeh

برنج:

برنج نقش مهمی در تغذیه ، درآمد و اشتغال مردم جهان و ایران داره و ماده ی غذایی اصلی بیش از نیمی از جمعیت دنیا ست .

۳۵ تا ۸۰ درصد از کالری مورد نیاز روزانه ی حدود ۳ میلیارد نفر در آسیا از برنج تامین می شود

بیش از صد کشور جهان، تولید کننده و مصرف کننده ی برنج هستن

بیشتر تولید برنج در کشورهای در حال توسعه در زمین هایی با اندازه ی کمتر از یک هکتار تولید می شود .
زندگی حدود ۲۵۰ میلیون کشاورز در آسیا به کشت برنج وابسته است .

هر اغلب این کشورها ۵۰ تا ۷۰ درصد از درآمد اکثر گروههای آسیب پذیر به خرید برنج اختصاص دارد .

سطح زیر کشت برنج در دنیا کمتر از گندم هست، ولی میزان تولید، معادل میزان تولید گندم هست .

برخلاف گندم که دو سوم تولید تو کشورهای پیشرفته هست ، تقریبا تمامی تولید برنج دنیا در **کشورهای جهان سوم** هست.

کشت گندم بیشتر در مزارع مکانیزه و بزرگ و با میزان سرمایه بری زیاد هست؛ ولی برنج بیشتر در مزارع **کوچک** با به کارگیری **نیروی انسانی زیاد** تولید می شه .

از نقطه نظر تجارت جهانی، بیش از ۲۰ درصد از تولید گندم دنیا به بازار عرضه می شود ؛

در حالی که ۹۵ از درصد تولید برنج، جنبه ی خود مصرفی دارد و تنها ۵ درصد آن به بازار جهانی عرضه می شود

تولید:

تولید برنج غالباً در استان های شمالی، به ویژه در استان گیلان و مازندران هست
در کشور ۵۳۹ هزار هکتار با تولید ۲ میلیون و ۳۴۷ هزار تن شلتوک برآورد شده.

متوسط عملکرد برنج در ایران ۴۳۵۴ کیلوگرم در هکتار
و مصرف سرانه آن ۳۸ کیلوگرم است.

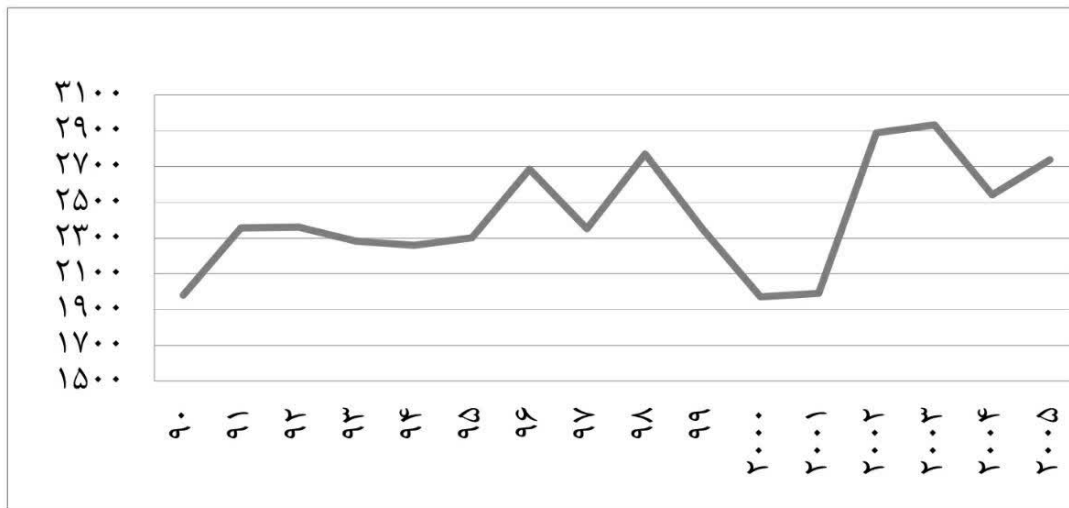
چین ، هند و اندونزی، رتبه های اول تا سوم قرار دارن.

بر اساس یک تقسیم بندی دیگه، حدود ۹۵ درصد در کشورهای در حال توسعه ، تولید شده است .

ایران در سال ۲۰۰۵ در رتبه ی بیستم قرار داشته است .

اما اکنون رتبه تولید برنج ایران: ۲۶

نمودار ۱: تولید برنج در ایران (هزار تن)

ماخذ: FAO

جدول ۱: سطح زیر کشت برنج در ایران (هکتار)

سال زراعی	سطح زیر کشت	سال زراعی	سطح زیر کشت
۷۳-۷۴	۵۶۵۵۷۵	۷۹-۸۰	۵۱۴۷۹۱/۱
۷۴-۷۵	۶۰۰۳۲۸	۸۰-۸۱	۶۱۱۲۴۰
۷۵-۷۶	۵۶۳۲۱۱	۸۱-۸۲	۶۱۵۲۸۳
۷۶-۷۷	۶۱۴۹۶۴	۸۲-۸۳	۶۱۱۴۵۲
۷۷-۷۸	۵۸۷۱۵۱	۸۳-۸۴	۶۲۸۱۰۴/۹
۷۸-۷۹	۵۳۴۳۳۱/۰۱	۸۴-۸۵	۶۳۰۵۶۱/۹

ماخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۸۶

کمی امار قدیمی هست

ولی تغییرات صورت گرفته بخاطر تغییرات فنی و تکنیکی نبوده

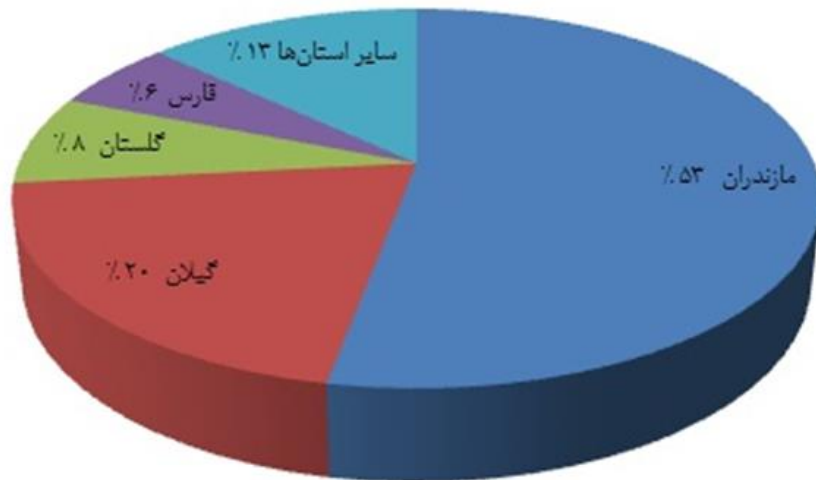
روند تولید برنج:

استان های زیر کشت برنج در ایران:

ردیف	استان های برتر در کشور	میزان تولید (تن)	سطح زیر کشت به تفکیک استان
۱	مازندران	۹۰۹,۹۵۴	۱,۵۸۸,۰۸۰
۲	گیلان	۳۴۹,۹۰۰	۸۹۹,۵۷۸
۳	گلستان	۱۳۰,۹۸۰	۲۳۲,۲۱۱
۴	فارس	۱۰۲,۵۲۰	۳۷۷,۵۱۰
۵	سایر استان ها	۲۲۴,۷۵۱	۴۳۹,۸۲۵

مقایسه میزان تولید برنج در استان های کشور

در سال های اخیر کشت برنج در بسیاری از استان ها به دلیل کمبود آب ممنوع اعلام شده است.

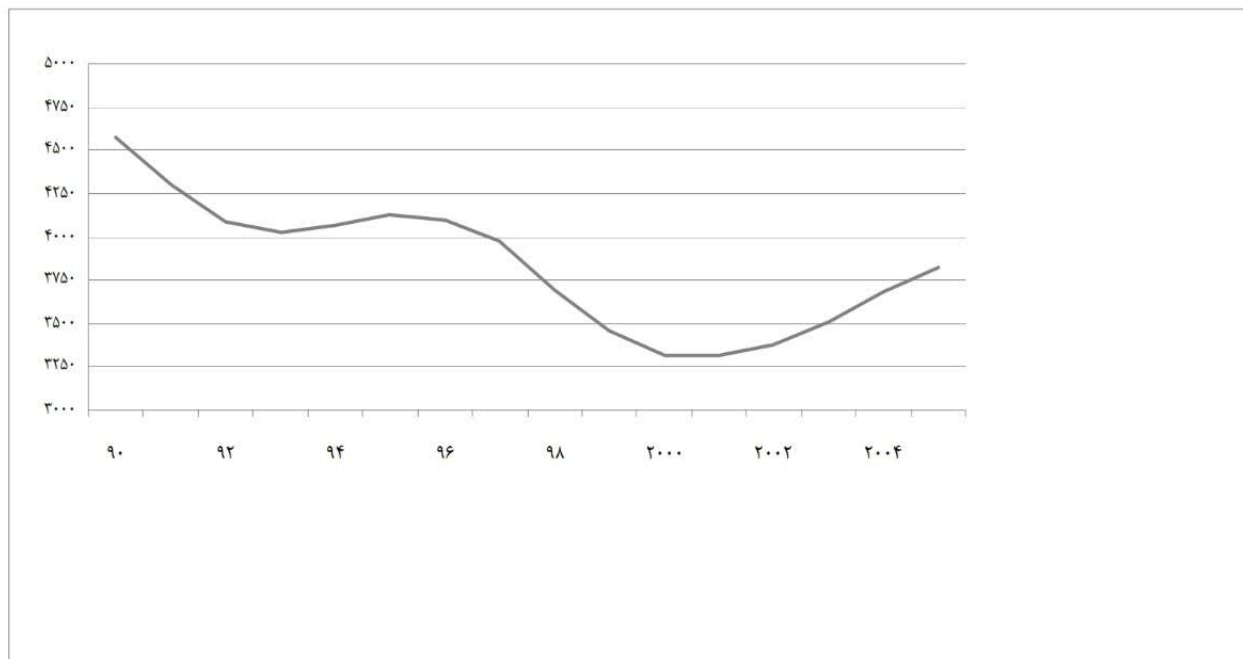
ادامه کشت برنج به روش غرقابی باعث بیابان زایی در کشور خواهد شد

و خطر خشکسالی رو همراه داره

مصرف:

نمودار ۲: مقدار مصرف برنج (هزار تن)

ماخذ: FAO

بیشترین میزان مصرف برنج، سال ۱۹۹۰ به میزان ۴/۵ میلیون تن بوده.

در سال ۲۰۰۵ چین با مصرف ۱۵۰ میلیون تن در سال ، هند ۱۳۲ میلیون تن و اندونزی ۴۵ میلیون تن ، بزرگترین مصرف کنندگان برنج در دنیا بوده اند .

ایران با مصرف ۳/۸ میلیون تن در رتبه ی هفدهم دنیا قرار داشته است .

سیرانه مصرف برنج هر نفر ، ۳۵ کیلوگرم هست

و بر اساس نیاز جمعیت ۸۳ میلیونی کشور ، تولید دو میلیون و ۹۰۰ هزار تن برنج ، کافی است و نیازی به واردات برنج نداریم .

۶۳ درصد مردم ، برنج خارجی مصرف میکنند

آمار تولید و مصرف:

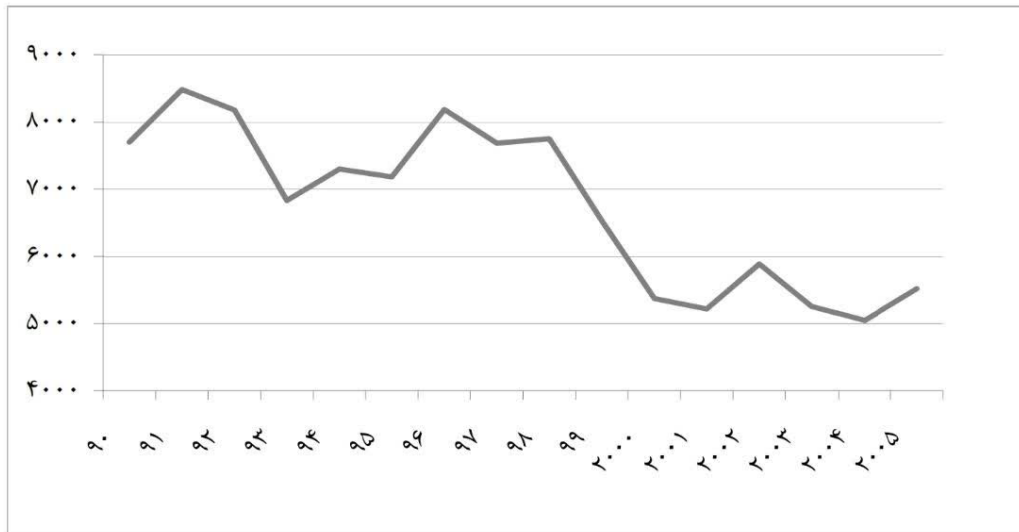
واردات:

اکثر واردات برنج ایران از کشورهای تایلند ، پاکستان ، امارات ، آرژانتین ، اروگوئه و ویتنام بوده است

ایران با وارداتی به ارزش ۵۵۲۱ هزار دلار

رتبه هفدهم بزرگترین کشورهای واردکننده برنج قرار دارد

نمودار ۳: میزان ارزش دلاری واردات (هزار دلار)

ماخذ: FAO

سیر نزولی واردات نشان دهنده ی کاهش وابستگی به واردات برنج در سال های اخیر بوده.

بیشتر از ۹۵ درصد از واردات برنج دنیا، توسط کشورهای در حال توسعه انجام می پذیرد .

در ماه های اخیر، برنج از فهرست کالاهای اساسی خارج شد، به همین دلیل ارز ۴۲۰۰ تومانی به آن تخصیص داده نمی شود.

صادرات:

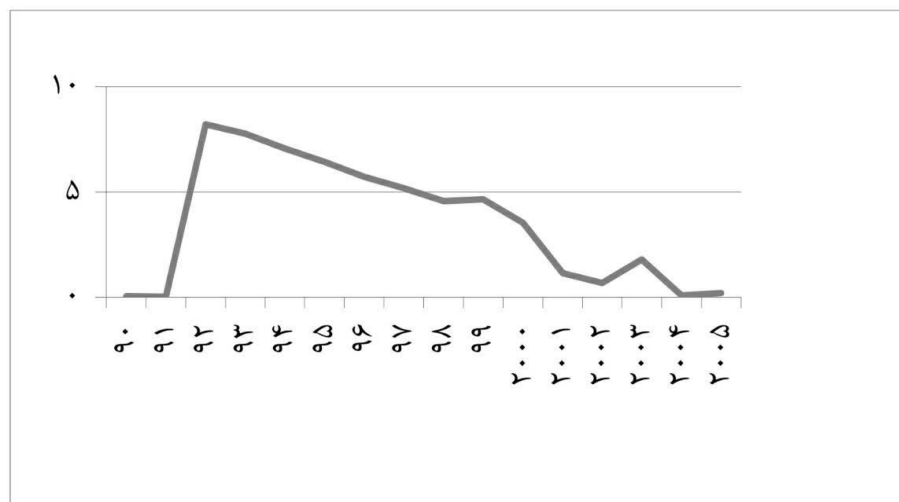
به دلیل مصرف زیاد برنج در ایران و نیاز به واردات برای تامین مصرف داخلی، توان صادرات این محصول در ایران وجود نداشته

اما بعضی از برنج های تولیدی در ایران به دلیل مرغوبیت بالا در سال های گذشته به کشورهای جهان صادر شده است .

در این رده بندی ایران با ۰/۲ هزار تن صادرات، در رتبه ی ۴۹ دنیا قرار دارد .

صادرات:

نمودار ۴: مقدار صادرات (هزار تن)

ماخذ: FAO

میزان کل صادرات برنج جهان در سال ۲۰۰۵ رقمی به میزان ۲۰۵۴ هزار تن بوده است. از این مقدار ۱۸۰۰ هزار تن توسط کشورهای توسعه یافته صورت گرفته

به عبارتی، با وجود تولید اندک برنج در کشورهای توسعه یافته، بیش از ۸۷ درصد از صادرات جهان توسط این کشورها بوده است.

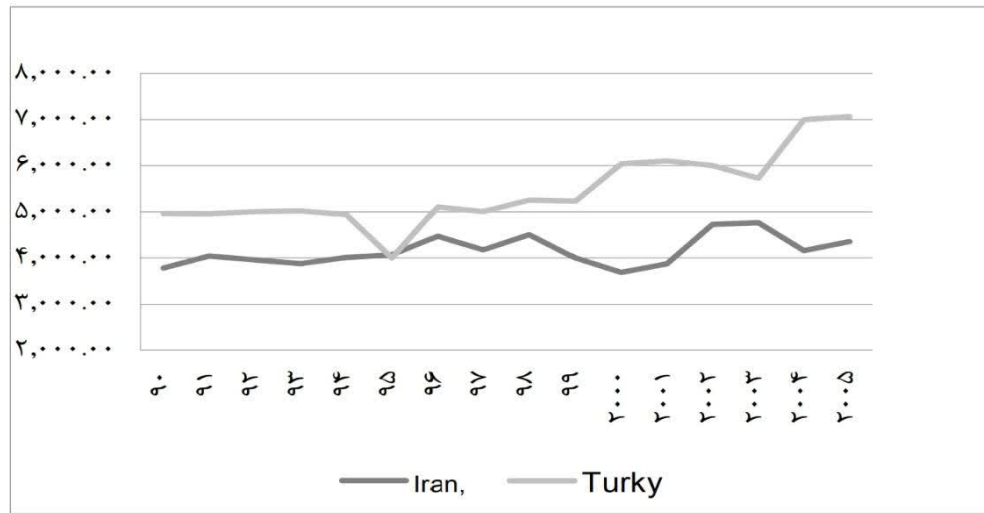
این نکته نشون دهنده ی تسلط کشورهای توسعه یافته بر بازار برنج جهان است.

بازدهی تولید در هکتار:

بیشتر کشورهای جهان دنبال افزایش تولید محصولات استراتژیک
از طریق افزایش بازدهی تولید
با ارتقای تکنولوژی تولید، ارتقای آموزش کشاورزی و فرآوری خاک هستند.

بازدهی تولید در هکتار:

نمودار ۵: بازدهی تولید برنج در ایران و ترکیه (کیلو در هکتار)

ماخذ: FAO

این روند با تغییرات بازدهی در هکتار کشور ترکیه به عنوان یکی از موفق ترین کشورها در زمینه ی افزایش بازدهی در هکتار ، مقایسه می شه .

در سال ۱۹۹۰ بازده در هکتار تولید در کشور ترکیه ۴۹۶۲ کیلو و در ایران ۳۷۷۸ کیلو بوده. در سال ۲۰۰۵ این میزان برای کشور ترکیه با ۴۲ درصد رشد به ۷۰۵۸ کیلو در هکتار رسیده .

در حالی که در این سال ، بازدهی در هکتار تولید برنج در ایران، ۱۵ درصد رشد داشته . این نکته نشون دهنده ی **ضعف مدیریت** در **تخصیص منابع** برای افزایش در بازدهی برنج تولیدی در ایران است .

بازدهی تولید در هکتار:

در این رده بندی کشور ایران با بازدهی ۴۳۵۷ کیلو در هکتار در رده سی و سوم جهان قرار داشته.

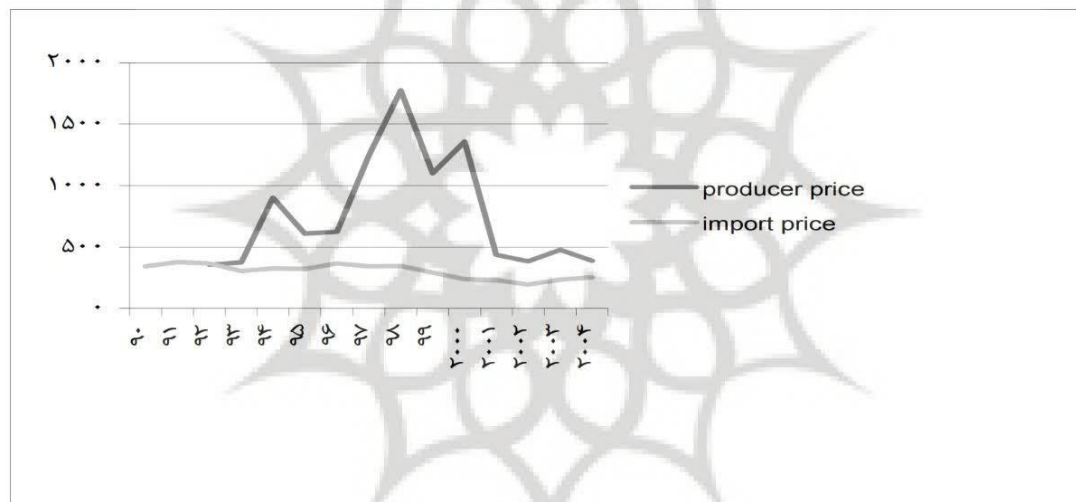
عمده واردات برنج ایران از کشورهای با بازدهی تولید کمتر از ایران هست .

کشورهای توسعه یافته وضعیت بهتری نسبت به سایر کشورها داشته اند .

و کشورهای در حال توسعه بازده در هکتار کمتر از متوسط جهانی داشته اند

قیمت:

نمودار ۶: قیمت تولید کننده و قیمت وارداتی (دلار/تن)

ماخذ: FAO

بررسی قیمت تمام شده برای تولید کننده ی برنج در ایران نشون دهنده ی نوسان بسیار زیاد آن هست

پیشینه تحقیق:

عواملی که باعث ناکارایی قیمت تضمینی شد:

تناسب نداشتن قیمت‌های تضمینی با هزینه
نبود امکانات خرید و ذخیره سازی برنج
زمان خرید

سیاست‌گذاری‌های مرتبط با تولید داخلی و واردات محصولات کشاورزی اغلب در جهت حمایت از این بخش عمل نکرده است.

فراهم نبودن زیر ساخت های کشاورزی باعث شده ، بسیاری از سیاست ها، مثل قیمت گذاری ، موانع تعرفه ای و غیر تعرفه ای ، ارزی و تجاری اثرات منفی ضد حمایتی بر تولید کنندگان داشته باشد و نوعی مالیات پنهان بر بخش کشاورزی به شمار آید .

سیاست قیمت تضمینی:

تعیین قیمت خرید تضمینی محصولات کشاورزی، عمدتاً براساس معیار هزینه ی تولید بوده ؛

و به سایر متغیرهای موثر و مهم مانند قیمت جهانی برنج، روند کلی قیمت ها در کشور، تورم و.. توجهی نشده است .

سیاست قیمت تضمینی محصول برنج جنبه ی حمایتی نداشته

و برخلاف سیاست قیمت تضمینی برای ارقام پرمحصول، تولید آن کاهش داشته است .

تخمین واردات برنج:

افزایش قیمت های (وارداتی) رخ بده ، باعث کاهش واردات میشه

افزایش قیمت برنج داخلی، باعث افزایش واردات شده.

افزایش مصرف برنج، باعث واردات بیشتر میشه.

ماتریس تحلیل سیاستی (بررسی سیاست های دولت):

دولت ها برای رسیدن به خودکفایی در این محصول و عدم وابستگی غذایی به خارج، تمایل زیادی به تولید بیشتر و افزایش کیفیت این محصول دارند

دولت در ایران ، تا قبل از سال ۱۳۴۰ نقشی در قیمت گذاری محصولات کشاورزی به عهده نداشته.

در آغاز دهه ی ۱۳۵۰ ، دولت با استفاده از اهرم واردات یا دخالت مستقیم در قیمت محصولات کشاورزی، نسبت به پایین نگه داشتن قیمت ها در جهت حمایت از مصرف کنندگان ، اقدام کرده است .

به این ترتیب ، دولت از طریق دخالت های مستقیم و غیرمستقیم، با تحمیل نوعی مالیات ضمنی بر بخش کشاورزی، انتقال درآمد از روستا به شهرها موجب شده است.

کارهایی که در اندونزی اتفاق افتاد که باعث افزایش تولید شد:

۱. معرفی فناوری های کشاورزی مکانیزه
۲. ترمیم زیر ساخت های آسیب دیده کشاورزی
۳. ایجاد مزارع جدید
۴. استفاده از ابزار های هیبریدی
۵. نظارت بر توزیع کود
۶. کشاورزی اورگانیک
۷. توزیع ۱۶۰ هزار دستگاه ابزار و ماشین الات بین کشاورزان

باعث شد تا در هر سال امکان ۳ بار کشت برنج داشته باشد
و هزینه تولید تا ۵۰ درصد کاهش یافت

جمع بندی و پیشنهادها:

تحلیل ماتریس سیاستی نشانگر عدم مزیت نسبی ایران در تولید برنج است. اما به واسطه ی حمایت های دولت از این بخش، سود بازاری مثبت (در دو دوره ی زراعی مورد بررسی) نصیب تولید کنندگان شده.

تخمین تابع واردات برنج نشان دهنده ی وابستگی واردات به تولید برنج داخلی بوده، به طوری که افزایش حمایت های موثر از تولید داخلی ، عامل کاهش دهنده ی واردات است.

برای تضمین امنیت غذایی، نیاز به واردات برای جبران کسری داخلی وجود داشته

با کاهش هزینه ی تمام شده برنج برای تولید کنندگان و کم کردن واسطه ها به وسیله ی بازاریابی مناسب ، می توان هر ساله میزان واردات این محصول را کاهش داد.

دلایل عدم مزیت نسبی برنج و عدم خودکفایی:

۱. کوچک بودن اندازه ی زمین ها ، بنابراین اقتصادی نبودن خرید و استفاده از ماشین آلات و تکنولوژی های پیشرفته در زمین های کوچک .

به دلیل کم بودن مساحت زمین، تولید کنندگان به نوسانات قیمتی بازار حساس هستند، به طوری که ممکن هست به دلیل زیان یک ساله ناشی از تغییرات قیمت، بسیاری از تولید کنندگان برنج، به تغییر کاربری زمین اقدام نمایند.

۲. سوء مدیریت اتخاذ تصمیمات نامناسب که یکی از تجلیات آن ، خریدهای تضمینی برنج بدون حمایت از تولید کننده ی داخلی هست . که به صورت یارانه ای غیر مستقیم بر واردات برنج عمل کرده.

۳. بهره‌وری پایین نهاده های تولید به ویژه نیروی کار

۴. استفاده از روش های سنتی تولید برنج و عدم استفاده از تکنولوژی پیشرفته برای افزایش بازدهی و بهبود کیفیت تولید .

پیشنهادات برای افزایش مزیت نسبی تولید و کاهش واردات این هست که:

۱- افزایش استفاده از نیروی کار ماهر.

۲- بهبود تکنولوژی تولید ، اعم از استفاده از بذرهای پربازده و با کیفیت و استفاده از ماشین آلات پیشرفته.

۳- بهبود فرایند بازاریابی در امر تولید و مصرف برنج .

۴- افزایش کیفیت و کمیت حمایت های دولت از تولید کنندگان داخلی .

۵- توسعه ی شرکتهای تعاونی برای کمک به سرمایه گذاری در امر تولید کشاورزی

۶- مساعدت های لازم برای یکپارچه سازی زمینهای کشاورزی .

۷. خشکه کاری در بعضی مناطق

مزایا و معایب نشا مکانیزه:

نقطه ضعف کشت مکانیزه:

تنها نقطه ضعف موجود در کشت مکانیزه زمان برداشت هست که در بدترین حالت یک هفته دیرتر از نشاکاری سنتی برداشت می شه .

اتکای کشاورزان به این یک هفته به خاطر کشت دوم هست

تا بتوانند زودتر دوباره شالیزار را زیر کشت ببرند

که البته در صورت رعایت نکات کارشناسی در کشت مکانیزه این وقفه یک هفته ای هم ایجاد نمی شه.

مزایای کشت مکانیزه:

۱. مهم ترین مزیت، کاهش حدود ۳۰ درصدی هزینه تمام شده تولید هست، که کمک بزرگی به کشاورز در سودآوری می کند .
۲. افزایش حدود ۱۰ درصدی تولید
۳. کاهش ۴۰ درصدی نیاز به بذر
۴. در روش سنتی باید ۳۰ روز بذر در خزانه نگهداری بشه، در روش بانک نشا و مکانیزه ۲۰ روز زمان لازم هست که مدت برداشت محصول را کاهش خواهد داد.
۵. به دلیل **نشاکاری ردیفی** در کشت مکانیزه ، نه تنها **هوادهی و نور رسانی** به ساقه شالی بهتر خواهد بود ، بلکه شالی را در برابر آسیب انواع آفت ها مقاوم تر خواهد کرد .

ممنون از توجه شما